

O PODOBAH

Nekateri nas grajajo, ker se klanjamo in častimo podobo našega Odrešenika in naše Gospe in tudi ostalih svetnikov in Kristusovih služabnikov. Zato naj poslušajo, da je na začetku Bog človeka ustvaril po podobi.

Zaradi česa se torej klanjamo drug drugemu, če ne zato, ker smo ustvarjeni po Božji podobi? Kakor pravi božanski govorec in veliki v poznavanju božanskih resničnosti, Bazilij: »Čast, ki se izkaže podobi, prehaja do izvirnika (*prototypon*)«; izvirnik pa je tisto, na osnovi česar nastane to, kar je proizvedeno.

Zaradi česa se je Mojzesovo ljudstvo priklanjal šotoru, ki je vseboval podobo in vzorec nebeških resničnosti ali še bolje rečeno podobo in vzorec celotnega stvarstva? Bog Mojzesu pravi: »Poglej, vse boš naredil po podobi, ki ti je bila pokazana na gori« – mar kerubi, ki senčijo prostor sprave, niso dela človeških rok? Kaj pa slavno svetišče v Jeruzalemu? Mar ni narejeno z rokami in človeško veščino? Seveda, Božje pismo obtožuje vse, ki se klanjajo rezljanim podobam, vendar s tem meri na tiste, ki žrtvujejo demonom.

Žrtvovali so Grki, žrtvovali so tudi Judje, vendar so Grki žrtvovali demonom, Judje pa Bogu. In vredno zavrženja in obsodbe je žrtvovanje Grkov – žrtvovanje pravičnih pa je Bogu všeč in ga rad sprejme. Žrtvoval je Noe in za Boga je bil to blagi vonj, saj On sprejema dober namen in blagi vonj naklonjenosti do sebe. V tem smislu so rezljani izdelki Grkov – ker so pač upodobitve demonov – vredni zavrženja in prepovedani.

Poleg tega pa: kdo bi lahko ustvaril posnetek nevidnega, netelesnega, neopisljivega in brezličnega Boga? Znamenje skrajne norosti in brezbožnosti je dajati obliko Božanstvu. Zato v stari zavezi ni bilo običajno uporabljati podobe. Toda Bog je v svojem prisrčnem usmiljenju v resnici postal človek zaradi našega odrešenja, ne kakor se je Abrahamu pokazal v podobi človeka niti kakor se je pokazal prerokom, ampak je po bitnosti resnično postal človek, živel na zemlji, se družil z ljudmi, delal čudeže, trpel, bil križan, vstal in šel v nebo.

Ko se je vse to zgodilo v resnici in se je dal videti ljudem, se je dal tudi opisati, da bi se ga spominjali in se o njem učili – saj takrat nismo bili navzoči, zdaj pa kljub temu da nismo videli, to lahko slišimo in v veri sprejmemo ter smo deležni Gospodovega blagovanja. Ker pa ne poznajo vsi črk niti nimajo časa za branje, so očetje prišli na zamisel, da bi to naslikali kakor nekakšne junaške podvige v podobah, za strnjeno spominjanje: zato, da bi se tedaj, ko bi videli Kristusovo podobo (mnogokrat namreč nimamo v svojem umu Gospodovega trpljenja), spomnili na odrešilno trpljenje in padli na tla v priklanjanju.

Ne klanjamo pa se snovi, temveč temu, kar je upodobljeno, kakor se ne klanjamo snovi evangelija ali snovi križa, ampak temu, kar je izoblikovano. V čem se namreč razlikuje križ, ki na sebi nima izoblikovanega Gospoda, od tistega, ki ga ima? Podobno velja tudi glede Božje Matere. Čast, ki jo izkazujemo njej, se dviga do Njega, ki je iz nje prejel meso. Podobno velja tudi za junaštva svetih mož, ki nas mazilijo za pogum in vnetost ter posnemanje njihove kreposti in Božje slavljenje. Kakor smo rekli, čast, ki se izkazuje soslужabnikom, v katerih je bilo pravilno mišljenje, izkazuje naklonjenost do skupnega Gospodarja – in čast, izkazana podobi, prehaja do izvirnika.

Je pa to izročilo nezapisano, kakor tudi tisto, da se moramo klanjati v smeri proti vzhodu, da se moramo klanjati križu in še marsikaj drugega, temu podobnega. Pripovedujejo tudi zgodbo, da je Gospod v času, ko je v mestu Edesa kraljeval Abgar, ki je poslal slikarja, da bi naredil Gospodovo podobo, a tega ni mogel zaradi Gospodovega bleščečega sijaja, sam položil oblačilo na svoje božansko in oživljajoče obličje in v oblačilo vtisnil svojo upodobitev; in da je (oblačilo) poslal Abgarju, ki je po tem hrepenel. O tem pa, da so apostoli izročili marsikaj nezapisanega, piše Pavel, apostol narodov: »Bratje, stojte torej in se držite svojih izročil, v katerih ste bili poučeni, bodisi po besedi, bodisi po našem pismu,« in v Pismu Korinčanom: »Hvalim vas, bratje, da se me spominjate in da se držite izročil, kakor sem jih izročil«.

Poglavje iz Damaščanovega dela *O pravi veri* prevedel Gorazd Kocijančič.